

Til atvinnuveganefndar Alþingis

Bændasamtökin vilja koma á framfæri eftirfarandi punktum hvað varðar stjórnartillögu um stefnu stjórnvalda um uppbyggingu flutningskerfis raforku

Raforkuflutningar eru óhjákvæmilegir í þeirri samfélagsuppbyggingu sem við búum við. Það er lykilatriði að stefna stjórnvalda í þeim efnum taki í ríkum mæli tillit til samfélaganna sjálfra. Bændasamtökin telja jákvæðan þann vilja sem kemur fram að skoða oft og betur þann kost að leggja strengi í jörð. Þessi umræða má þó ekki verða til þess að menn ráfi áfram í blindni. Möguleiki á jarðstrengjaköflum á láglandi eyðir ekki þörf fyrir tengingu yfir hálendið. Hafa þarf einnig í huga að lagning jarðstrengja hefur líka í för með sér röskun, það er t.d. líklegt að þannig framkvæmd sé í meira mæli óafturkræf en loftlínur. Hitamyndun af jarðstrengjum hefur væntanlega líka vistkerfisleg áhrif, líkt og þekkt er frá hitaveitum. Sé vilji stjórnvalda að koma í veg fyrir allar línulagnir yfir hálendið jafnvel með jarðstrengjum og sérstöku og skýrt afmörkuðu mannvirkjabelti eins og kveðið var á um í svæðisskipulagi miðhálendisins, þá leggjast Bændasamtökin alfarið gegn þeirri stefnu. Það er grundvallaratriði að möguleiki sé á tengingu yfir hálendið, það er besta leiðin til þess að tryggja raforkuöryggi og takmarka ónauðsynleg inngrip í búsetusamfélögunum. Það má ekki vanmeta mikilvægi þess að með línulögn yfir hálendið er raforkuflutningskerfið stýtt til muna og þar af leiðandi minnkar umhverfisáhrif á menningar- og búsetulandslag verulega allt um kring um landið okkar fagra. Það er mikilvægt að huga að ásýnd menningar- og búsetulandslags þar sem fólkíð býr og dvelur allt árið um kring og fram fer uppbygging meðal annars á þjónustu við ferðamenn. Bændasamtökin leggja því til að setningin undir 4. lið A kafla: „*Ekki verði ráðist í línulagnir yfir hálendið*“ verði felld út úr þingsályktunartillögunni.

Enn fremur vilja samtökin benda á að í tillögu þingsályktunar er ekki tekið á raforkuflutningi í sjó. Rætt hefur verið um möguleika á að raforkutengja Ísland við meginland Evrópu og þar af leiðandi ætti að vera möguleiki á sama hátt að hringtengja raforkuflutningskerfi í sjó. Hér er um stórt hagsmunamál íbúa dreifbýlsins að ræða og það að staðsetja raforkuflutningskerfi fyrst og fremst á láglandi er röng byggðastefna sem gengur um of á hagsmuni bænda og dreifbýlis. Raforkuflutningskerfin, hvort sem væru í lofti eða jörðu mundu leggja óþarflega íþyngjandi takmarkanir á hvers konar rekstur hvort heldur sem er gagnvart búrekstri, þ.m.t. ræktarlönd eða uppbyggingu ferðaþjónustu og búsetu íbúa, en þekkt er að frekar þarf að bæta búsetuskilyrði í dreifbýli en skerða þau.

Bændasamtökin telja því nauðsynlegt að við B hluta tillögunnar um rannsóknir og greiningar verði einnig litið til áhrifa á landnýtingu og sjónræn áhrif eins og annarra þátta sem þar koma fram.

Það verður einnig benda á að undir 14. lið A kafla er lagt til að nýta skuli núverandi línustæði við lausnir á aukinni flutningsþörf ef aðstæður leyfa. Í þessu felst of mikil einföldun að hálfu stjórnvalda þar sem byggðalínan var lögð yfir lönd bænda án þeirra samþykkis í þeim skilningi sem samþykki er túlkað nú á dögum. Nær lagi er að valkosturinn hafi verið að þá yrði lönd þeirra tekin eignarnámi. Núverandi stjórnvöld geta ekki látið eins og ekki þurfi að koma til sáttaumleitanna við núverandi landeigendur sem eru svo óheppnir að hafa byggðalínuna um sín lönd. Bændasamtökin leggjast eindregið gegn 14. lið A kafla og leggja til að hann verði felldur út úr þingsályktunartillögunni.

Til upplýsinga fylgir hér einnig ályktun búnaðarþings 2016 um raflínur og háspennujarðstrengi. Þær forsendur sem þar er fjallað um eru vissulega breyttar á þann hátt að Alþingi hefur nú samþykkt landsskipulagsstefnu og felld þar með úr gildi svæðisskipulag miðhálendisins.

Beðist er velvirðingar á hvað þessi umsögn berst seint

Með kveðju

Sigurður Eypósson
Framkvæmdastjóri Bændasamtaka Íslands.

Búnaðarþing 2016
Mál nr. 14

Raflínur og háspennujarðstrengir

Markmið

Að gætt verði jafnræðis þegar metin eru möguleg línustæði háspennulína á hálendi og láglandi, þ.m.t. vegna svokallaðs meginflutningskerfis raforku. Að svæðisskipulag miðhálandisins haldi gildi sínu.

Leiðir

Að svæðisskipulag miðhálandisins haldi gildi sínu og að í landskipulagsstefnu verði sett ákvæði um að ávallt skuli taka tillit til kosta sem felast í lagningu jarðstrengja þegar lagt er mat á áhrif mismunandi kosta varðandi legu og útfærslu orkuflutningsmannvirkja óháð því hvort um er að ræða hálendi eða láglandi. Að stjórnvöld setji sér markmið um vernd mikilvægs lands á láglandi í stefnu sinni um lagningu raflína.

Framgangur

Stjórn BÍ taki málið upp við umhverfisráðherra og iðnaðarráðherra.

Greinargerð

I

Árið 2010 voru samþykkt ný skipulagslög. Með nýjum lögum var komið á nýju skipulagsstigi, þ.e. landsskipulagi. Bændasamtökin lögðust á sínum tíma gegn þessu – og rökin voru þau að þetta vald væri betur komið hjá heimamönnum, það er að segja sveitarfélögunum á hverjum stað.

Engu að síður fór þetta inn í lögin og landsskipulagsstefnu er ætlað að samþætta áætlanir opinberra aðila um samgöngur, byggðamál, náttúruvernd, orkunýtingu og aðra málaflokka sem varða landnotkun.

Nú er nýafstaðin kynning og auglýsing landsskipulagsstefnu 2015–2026. Stefnan er nokkuð ítarleg og felur í sér stefnu um skipulag á miðhálandi Íslands, um skipulag í dreifbýli, um búsetumynstur og dreifingu byggðar og stefnu um skipulag á haf- og strandsvæðum. Umhverfisráðherra hefur lagt fram á Alþingi tillögu til þingsályktunar um landsskipulagsstefnu.

Landsskipulagsstefnan markar ekki stefnu um eiginlega landnotkun, þ.e. landnotkunarfláka eins og gert er í aðalskipulagi sveitarfélaga. Stefnan er meira fljótandi og almenns eðlis með nokkrum undantekningum þó. Má þar nefna t.d. orkuflutningsmannvirki á miðhálandi Íslands. Í landsskipulagsstefnunni segir beinum orðum: „Við umhverfismat kerfisáætlunar verði lagt mat á áhrif mismunandi kosta varðandi legu og útfærslu orkuflutningsmannvirkja á víðerni og náttúru hálandisins. Á miðhálandinu taki slíkt umhverfismat til kosta sem felast í lagningu jarðstrengja auk loftlína.“

Hins vegar vantar inn í þingsályktunartillöguna sambærilega setningu um jarðstrengi þegar um er að ræða orkuflutningsmannvirki á láglandi.

Í dag er í gildi **svæðisskipulag miðhálandis Íslands** þar sem mörkuð er stefna um landnotkun miðhálandisins. Við gildistöku svæðisskipulags miðhálandisins var mörkuð sameiginleg stefna aðliggjandi sveitarfélaga um **landnotkun** miðhálandisins. Gildistakan var stórt framfaraskref og mjög mikilvæg fyrir byggðir Íslands. Hvað varðar orkuflutningsmannvirki í svæðisskipulaginu þá er skilgreint mannvirkjabelti sem þverar miðhálandi Íslands. Þar er mögulegt að leggja háspennulínu um hálendið ef þörf krefur.

Við samþykkt Alþingis á landsskipulagsstefnu mun svæðisskipulag miðhálandis Íslands vera fellt úr gildi og sú sátt sem þar hefur skapast um landnotkun mun þá tapast. Eins og landsskipulagsstefnan er uppbyggð þá er mjög varhugavert að fella umrætt svæðisskipulag úr gildi. Orkuflutningsmannvirkin myndu, miðað við þessa stefnu, rísa að mestu á láglandi Íslands, vegna þess að sú leið yrði alltaf ódýrari

en lagning jarðstrengja á hálendinu. Þessi stefna yrði afar íþyngjandi fyrir marga þá sem hafa kosið að yrkja landið og hafa sitt lífsviðurværi af því.

II

Í samþykktri þingsályktun um stefnu stjórnvalda um lagningu raflína. (<http://www.althingi.is/altext/144/s/1355.html>) er kveðið á um stefnu stjórnvalda varðandi raflínur í jörðu. Þar er þó ekki tekið tillit til hagsmuna landbúnaðar, eða dreifðra byggða varðandi loftlínur eða jarðstrengi hvað varðar meginflutningskerfi raforku.

Þar er þannig tiltekið:

1.3. Meginflutningskerfi raforku.

Í meginflutningskerfi raforku skal meginreglan vera sú að notast sé við loftlínur nema annað sé talið hagkvæmara eða æskilegra, m.a. út frá tæknilegum atriðum eða umhverfis- eða öryggissjónarmiðum. Með tilliti til umhverfis- og öryggissjónarmiða skal meta í hverju tilviki fyrir sig hvort rétt sé að nota jarðstrengi á viðkomandi línuleið, eða afmörkuðum köflum hennar, á grundvelli eftirfarandi viðmiða sem réttlæta þá að dýrari kostur sé valinn:

1. *Eflínuleið er innan skilgreinds þéttbýlis, sbr. skilgreiningu á þéttbýli í 2. gr. skipulagslaga, nr. 123/2010.*

2. *Eflínuleið er innan friðlands sem verndað er sökum sérstaks landslags, sbr. 53. gr. laga nr. 44/1999, um náttúruvernd.*

3. *Eflínuleið er við flugvöll þar sem sýnt er að loftlína geti haft áhrif á flugöryggi.*

4. *Eflínuleið er innan þjóðgarðs.*

5. *Eflínuleið er innan friðlands sem verndað er af öðrum sökum en sérstaks landslags, sbr. 53. gr. laga nr. 44/1999, um náttúruvernd.*

Í framangreindum tilvikum skal meta hve langan jarðstreng er tæknilega mögulegt að vera með á viðkomandi stað í meginflutningskerfinu, kostnað og hvaða áhrif útfærslan hefur á afhendingaröryggi og gæði raforku. Ef í framangreindum tilvikum kostnaður við að leggja jarðstreng er ekki meiri en tvisvar sinnum kostnaður við loftlínu á viðkomandi kafla skal miða við að leggja jarðstreng, nema ef ekki er talið tæknilega mögulegt að leggja jarðstreng eða ef loftlína er í umhverfismati talin betri kostur á grundvelli umhverfissjónarmiða. Við samanburð á kostnaði skal miða við núvirtan stofnkostnað. Reglan um hámarkskostnaðarmun gildir þó ekki þegar um er að ræða skilgreint þéttbýli eða friðland sem verndað er sökum sérstaks landslags eða að teknu tilliti til flugöryggis, sbr. 1.–3. tölul.

Taka skal mið af afhendingaröryggi raforku og kostnaði við að tryggja það.

III

Af framangreindu má ráða að hagsmuna landbúnaðar og dreifðra byggða er ekki nægilega gætt varðandi lagningu raflína. Mikilvægt er að bæta úr því.